

Uygulama Sonrası Değerlendirme Raporu

İşletmelere Yönelik Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi Mali Destek Programı (2012)

İzleme ve Değerlendirme Birimi

2015

DEĞERLENDİRME EKİBİ

Mevlana C. KAPLAN – Uzman

Aşkın AYIK – İzleme ve Değerlendirme Birim Başkanı

İZLEME EKİBİ

Cüneyt GENÇ – Uzman

Nusret YALÇIN – Uzman

Gökhan ÇOBAN – Uzman

*UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) tarafından 29 Eylül – 2 Ekim 2013 tarihleri arasında Brezilya'nın Sao Paulo kentinde düzenlenen 3. Uluslararası Değerlendirme Kapasiteleri Konferansında **2015 Uluslararası Değerlendirme Yılı** ilan edilmiştir.*

İÇİNDEKİLER

1	YÖNETİCİ ÖZETİ	1
2	GİRİŞ	3
3	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	5
4	İLGİLİLİK ANALİZİ	7
4.1	PROGRAM ÖNCELİKLERİ	7
4.2	PROGRAMIN TEKLİF ÇAĞRISI DÖNEMİ PLANLARIYLA OLAN İLGİLİLİĞİ	7
4.2.1	Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013).....	7
4.2.2	İstanbul Bölge Planı (2010-2013).....	7
4.3	PROGRAMIN GÜNCEL PLANLARLA OLAN İLGİLİLİĞİ	8
4.3.1	Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018).....	8
4.3.2	İstanbul Bölge Planı (2014-2023).....	8
4.4	PROJELERİN İLGİLİLİĞİ	8
4.5	GENEL İLGİLİLİK DEĞERLENDİRMESİ	10
5	ETKİLİLİK ANALİZİ	11
5.1	PROJE BAZINDA DEĞERLENDİRMELER	11
5.2	PROGRAM BAZINDA DEĞERLENDİRMELER	12
6	ETKİNLİK ANALİZİ	13
6.1	AJANSIN GENEL HİZMETLER MALİYETİ	14
6.2	PROJE BAZINDA DEĞERLENDİRMELER	16
6.2.1	Hiperlink Eğitim İletişim Yay. San. Paz. Ve Tic. Ltd. Şti.	16
6.2.2	41 29 Medya Int. Eğt. Ve Dan. Reklam San. Dış Tic. A.Ş.	18
6.2.3	DDF Tanıtım Tasarım Danışmanlık Ve Organizasyon İç ve Dış Tic. A.Ş.	20
6.3	PROGRAM BAZINDA DEĞERLENDİRMELER	21
7	SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ANALİZİ	24
8	ETKİ ANALİZİ	25
8.1	KÜRESEL REKABET EDEBİLİRLİK VE KALKINMA İLİŞKİSİ	25
8.2	YENİLİK VE KÜRESEL REKABET EDEBİLİRLİK İLİŞKİSİ	25
8.3	YARATICI ENDÜSTRİLERİN KALKINMADAKİ ROLÜ	27
8.4	PROGRAMIN HEDEFİ	27
8.5	PROGRAMIN EKONOMİK KALKINMAYA ETKİSİ	27

8.6	İŞLETMELERE YÖNELİK BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ ODAKLI EKONOMİK KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI İLE BİRLİKTE TOPLAM ETKİ	31
9	KATKISALLIK	32
10	SONUÇ.....	35
10.1	PROJELERİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ.....	35
10.2	PROGRAMIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ	36

1 YÖNETİCİ ÖZETİ

İstanbul'da yaratıcı endüstrilerde faaliyet gösteren işletmelerin daha fazla değer üretmesini sağlayarak Bölgenin küresel rekabet edebilirlik düzeyinin yükselmesine katkıda bulunmayı hedefleyen 'İşletmelere Yönelik Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi Mali Destek Programı' kapsamında, 2013 Temmuz - 2014 Mayıs döneminde 3 proje yürütülmüştür. 2 proje yazılım sektörüne, bir proje ise tasarım sektörüne fayda sağlamıştır.

Proje faaliyetleri kapsamında, projelerin tamamında yenilik üretilmiş (1 ürün/hizmet yeniliği, 1 süreç yeniliği ve 1 pazarlama yeniliği) ve bu yolla rekabet edebilirliklerinin artması sağlanmıştır.

Sonuçta;

- 1 yararlanıcının proje süresinin sona erdiği yılı takip eden takvim yılına (2014) ilişkin faaliyet karlarının proje sayesinde arttığı ve takip eden 4 yıla ilişkin beklentinin de aynı yönde olduğu,
- ürettiği yeniliği ticarileştiremeyen bir yararlanıcının herhangi bir gelir beklentisinin olmadığı,
- projeler sayesinde tüm yararlanıcıların 2014 yılı toplam karının %2,6 oranında (27 bin TL civarında) arttığı, müteakip 4 yıl ile birlikte 5 yıllık toplam karının ise %15,4 oranında (1,2 milyon TL civarında) artmasının beklendiği,
- tamamı bilgi odaklı sektörlerde olmak üzere 2 yeni istihdam sağlandığı,

tespit edilmiştir.

Proje faaliyetleri ile mevcut ve beklenen sonuçlar, uluslararası kurumlarda ve gelişmiş ülkelerde kamu müdahalelerinin değerlendirilmesinde uygulanmakta olan 5 kriter (ilgili, etkililik, etkinlik, sürdürülebilirlik, etki) ve katkısallık çerçevesinde değerlendirilerek projelerin ve Programın başarı düzeyleri hesaplanmıştır:

- ✓ Programın hedef ve önceliklerinin proje teklif çağrısı tarihindeki ve mevcut ulusal ve bölgesel planlara ait stratejik amaç ve hedefler ile uyumlu olduğu, proje sonuçlarının ise program hedef ve önceliklerine katkı sağladığı ve böylece program ve projelerin **ilgili** kriterini karşıladığı tespit edilmiştir.
- ✓ **Etkililik** kriteri çerçevesinde, program bazında hedef belirlenmediğinden projelerin belirledikleri hedeflere ulaşma oranları hesaplanmış olup; ortalamanın %89 olduğu ve 3 projeden 1'inin hedeflerine ulaşamadığı gözlenmiştir.
- ✓ Projeler sonucunda topluma sağlanması beklenen toplam faydanın parasal değerinin (projelerin sona erdiği 2014 yılsonu itibarıyla net bugünkü değerinin) Ajansın yaptığı harcamalar tutarını 2017 yılının ilk yarısında, toplam harcamalar tutarını ise 2018 yılının ilk yarısında karşılaması, projeler sona erdikten sonraki 10 yıl içinde Ajansın yaptığı harcamaların yaklaşık 4,91 katı değerine, toplam harcamaların ise 2,49 katı değerine ulaşması beklenmekte olup; programın **etkin** olduğu sonucuna varılmıştır.
- ✓ DDF dışındaki projelerde sürdürülebilir faydalar üretildiği ve böylece **sürdürülebilirliğin** sağlandığı gözlenmiştir.
- ✓ Program, Bölgenin ve Bölgede hedef grubu olan işletmelerin küresel rekabet edebilirliklerini artırarak ekonomik kalkınmaya katkı sağlamış olup; Bölgedeki tüm şirketlerin 2014 yılı toplam

net karının milyonda 0,3 oranında artmasını sağlamıştır. Söz konusu **etkinin** sonraki yıllarda da sürmesi beklenmektedir.

- ✓ **Katkısallık** analizi kapsamında, Ajans desteğinin projelerin gerçekleşmesine ve projelerin elde edilen sonuçlara katkısı değerlendirilmiş olup; Ajans desteğinin katkısallığının tam olduğu, yani sonuçların tamamının (gerçekleştikleri dönem itibariyle) desteğimiz sayesinde elde edildiği sonucuna varılmıştır.
- ✓ Etkinlik, etkililik, sürdürülebilirlik ve etki analizi sonuçları üzerinden skalalar oluşturularak 10 puan üzerinden **projelerin başarı düzeyleri** hesaplanmış olup; ortalaması olan 3,33 puanın üzerinde 2 proje bulunmaktadır.
- ✓ Etkinlik ve etki analizlerine katkısallık faktörünü katarak (programlar karşılaştırılırken kullanılmak üzere) **Programın başarı düzeyi** hesaplanmıştır. Ajans katkısallığı tam olduğundan, bulunan değerler etkilenmemiştir. Buna göre, Bölgedeki tüm şirketlerin 2014 yılı toplam net karında milyonda 0,3 oranında artış sağlanmış olup; 10 yılın sonunda, devletin yaptığı harcamaların yaklaşık 2,9 katı değerinde sosyal refah artışı beklenmektedir.

2 GİRİŞ

Kamu politikalarının değerlendirilmesi, demokratik ülkelerde ve uluslararası kurumlarda 1960'lı yıllardan bu yana teşvik edilen ve kurumsallaşan bir yönetim aracı olmuştur. Bu kapsamda, UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) tarafından 29 Eylül – 2 Ekim 2013 tarihleri arasında Brezilya'nın Sao Paulo kentinde düzenlenen 3. Uluslararası Değerlendirme Kapasiteleri Konferansında 2015'in Uluslararası Değerlendirme Yılı ilan edilmesi son dönemde gerçekleşen önemli gelişmeler arasında yer almıştır.

Özellikle, kamu kaynakları kullanılarak uygulanan destekleme politikalarının değerlendirilmesine ilişkin toplumsal talep bu yönde yapılan çalışmalara hız vererek uzmanlıkların oluşmasını ve detaylı analiz modellerinin geliştirilmesini sağlamıştır. Bu modellerde; hesap verilebilirliğin ve politika yapıcılara geri bildirim sağlanabilmesi amacıyla, müdahalenin hedeflenen etkiye ulaşma ve maliyetine oranla fayda üretme başarısının hesaplanmasına ilişkin yöntemler ortaya koyulmuştur.

Bu kapsamda, Ajansımız mali destek programlarının değerlendirilmesi gündeme alındığında, öncelikle kapsamlı bir literatür taraması yapılarak, Birleşmiş Milletler Örgütü, OECD, Avrupa Birliği kurumları ve gelişmiş ülkelerde uygulanmakta olan yöntemler araştırıldı ve programlara uygun değerlendirme usullerinin ana hatları belirlendi. Nasıl bir değerlendirme istendiğine karar verildikten sonra bu işin kimin tarafından yapılacağı gündeme geldi. Objektifliği sağlamak için, değerlendirmenin Ajans dışı uzmanlar tarafından yapılmasının uygun olacağı düşünüldü. Ancak, incelenen mevcut değerlendirme örneklerindeki yöntemlerin beklentileri karşılamadığı kanaatine varıldı. Ajansın programlama süreçlerinin dışında kalan izleme ve Değerlendirme Biriminin sübjektif olarak nitelendirilemeyecek şeffaf bir yöntem geliştirerek bu çalışmayı yürütmesi kararı alındı ve sonuca varıldı.

Geliştirilen yöntem; uluslararası kurumların ve gelişmiş ülkelerin uyguladığı değerlendirme kriterleri ve temel metodolojileri ile birlikte detaylarda birçok yenilikler içeriyor. Yöntemin ayırt edici özellikleri arasında;

- Ajansın mali destek programlarının yapısına uygun olması,
- Objektifliği sağlaması ve sübjektif yorumlar içermemesi,
- Projeleri ve programları birbirleriyle karşılaştırmaya olanak sağlayan sayısal sonuçlar içermesi,
- Uygulama sonrası ortaya çıkan sonuçlardan yola çıkarak beklenen sonuçları da analize katması,
- Bilimsel kaynaklara, yararlanıcılardan alınan verilere ve anketlere dayalı olarak yapılan masa başı bir çalışma olması,

sayılabilir.

Bu çalışmada; değerlendirme kriterleri ortaya koyulduktan sonra, her bir kriter bazında geliştirilen yöntem ile tek tek projelere ve programa ilişkin olarak ulaşılan sonuçlar safha safha açıklandı. Bu sonuçlar ile Ajans desteği arasındaki illiyet bağı analiz edildikten sonra, tüm tespitleri bir araya getirmek amacıyla geliştirilen yöntemle projelerin ve programın genel değerlendirmesi yapıldı.

Çalışma boyunca sadeliği ve anlaşılabilirliği sağlamak yararlanıcıların tam unvanları yerine aşağıdaki tabloda belirtilen kısa unvanları kullanılmıştır.

Yararlanıcı Unvan	Yararlanıcı Kısa Unvan
Hiperlink Eğitim İletişim Yay. San. Paz. ve Tic. Ltd. Şti	HIPERLINK
41 29 Medya İnt. Eğt. ve Dan. Reklam San Dış Tic. A.Ş	41 29
DDF Tanıtım Tasarım Danışmanlık ve Organizasyon İç ve Dış Tic. A.Ş.	DDF

3 DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ

Değerlendirme, OECD kaynaklarında, devam etmekte olan ya da tamamlanmış proje, program veya politikaların planlama ve uygulama süreçleri ile sonuçlarının sistematik ve objektif olarak incelenmesi şeklinde tanımlanmaktadır.

Değerlendirme;

- kamu müdahalesinin¹ başarısının ölçülmesi,
- mevcut program ve politikaların geribildirimlerinden yapılan çıkarımların sonraki müdahalelerin geliştirilmesine veya karar verme mekanizmalarında kullanılmasına olanak vermesi ve
- hesap verilebilirliğin sağlanması,

amacıyla yapılır.

OECD ve Avrupa Komisyonu, kamu müdahalelerini ilgililik, etkinlik, etkililik, etki ve sürdürülebilirlik kriterleri çerçevesinde değerlendirmektedir.²

İlgililik

İlgililik kapsamında, kamu müdahalesinin hedeflerinin hedef grubuna ilişkin müdahale tarihindeki ve sonrasındaki üst politikalar ile ne ölçüde uyumlu olduğu değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada; program hedeflerinin hem teklif çağrısı dönemindeki hem de güncel ulusal ve bölgesel planlarla olan ilgililiği ile müdahale kapsamında yürütülen proje faaliyetlerinin ve çıktılarının program hedefleriyle uyumlu olup olmadığı incelenmiştir.

Etkililik

Etkililik analizi; performans değerlendirmesi niteliğinde bir yöntem olup, kamu müdahalesinde belirlenen hedeflerin ne oranda başarıldığını ölçer. Program hedefleri belirlenmediğinden çalışmamızda sadece projelerin hedeflerine ulaşma dereceleri ölçülmüştür.

Etkinlik

Etkinlik analizi; kamu müdahalesinin doğurduğu maliyete oranla sosyal/ekonomik fayda üretme başarısını, yani ne ölçüde maliyet etkin olduğunu ölçer. “Elde edilen sonuçlar katlanılan maliyetlere değer mi/değdi mi?” ve “Toplam sosyal refah artar mı/arttı mı?” sorularına yanıt aranır.

¹ Müdahale kavramı önceden belirlenen amaçlara ulaşmak için devlet tarafından uygulanan veya desteklenen proje, program veya politika için kullanılan terimdir.

² The DAC Principles for the Evaluation of Development Assistance, OECD, 1991, Glossary of Terms Used in Evaluation, in ‘Methods and Procedures in Aid Evaluation’, OECD 1986, and the Glossary of Evaluation and Results Based Management (RBM) Terms, OECD, 2000

Analizimizde; programın uygulama süresinde üretilen ve sonraki 10 yılda üretilmesi beklenen faydalar aynı sürelerde katlanılan ve katlanılması beklenen maliyetler ile karşılaştırılmıştır.

Etki

Etki analizinde; kamu müdahalelerinin hedef grubunda dolaylı veya doğrudan, amaçlanmış veya amaç dışı yarattığı olumlu ve olumsuz değişimler incelenmektedir. Buna müdahale sonucunda yerel, sosyal, ekonomik, çevresel ve diğer tüm kalkınma göstergelerinde oluşan etki de dâhildir. Ayrıca, müdahalenin sonuçlarının ne olduğu, faydalananlarda sağladığı temel değişikliklerin neler olduğu ve bu aktivitelerden kaç kişinin etkilendiği sorgulanmaktadır.

Bu çalışmada; projelerin sona erdikten sonra geçen süre içinde hedef grubunda meydana getirdiği ve proje sonrasındaki 5 yılda meydana getirmesi beklenen etkiler değerlendirilmiştir.

Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik analizinde; müdahale kapsamında yürütülen faaliyetlerin müdahale sona erdikten sonra fayda üretmeye devam edip etmediği değerlendirilmektedir³.

Katkısallık

Söz konusu 5 değerlendirme kriterine ilave olarak, kamu müdahalesinin doğurduğu net etkiyi ölçebilmek için;

- öncelikle, müdahale ile çıktı ve sonuçlar arasındaki illiyet bağının kurulması, yani müdahale sonucunda ortaya çıkan sonuçların ne oranda destek sayesinde gerçekleştiği, başka bir deyişle desteğin söz konusu sonuçların ortaya çıkmasına ne kadar katkı sağladığının belirlenmesi,
- diğer yandan, ortaya çıkmasına neden olunan olumsuz etkilerin de hesaba katılması,

gerekir.

Bunun için, yararlanıcılara uygulanan anketler dikkate alınarak katkısallık analizi yapılmış ve hedeflenen çıktı/sonuçların gerçekleşmesinde sağlanan net katkı belirlenmeye çalışılmıştır.

³ European Comission Directorate-General for Education and Culture; Handbook on Sustainability, 2006

4 İLGİLİLİK ANALİZİ

4.1 PROGRAM ÖNCELİKLERİ

İşletmelere Yönelik Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi Mali Destek Programında; yaratıcı endüstrilerin küresel rekabet gücünü artırarak Bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Yaratıcı endüstriler; reklamcılık, mimarlık, el sanatları, sanat ve antikaçılık (resim, heykel, diğer güzel sanatlar, vb.), tasarım, moda, film, müzik, gösteri sanatları (bale, dans, drama, müzikal, tiyatro, opera, kostüm tasarımı, sahne tasarımı, koreografi, vb.), yayıncılık (kitap, dergi, gazete, dijital içerik, vb. yayıncılığı), televizyon ve radyo, yazılım ile bilgisayar ve video oyunları sektörlerini kapsamaktadır.

Programın öncelikleri;

- Yaratıcı endüstrilerde üretilen katma değeri artıran **yenilikçi uygulamaların** hayata geçirilmesi,
- Yaratıcı endüstrilerde **işbirliği ağlarının oluşturulması** ve **mevcut işbirliği ağlarına katılım** sağlanması

olarak belirlenmiştir.

4.2 PROGRAMIN TEKLİF ÇAĞRISI DÖNEMİ PLANLARIYLA OLAN İLGİLİLİĞİ

4.2.1 Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)

Dokuzuncu Kalkınma Planının vizyon bileşenleri arasında “küresel ölçekte rekabet gücüne sahip olmak” ve “bilgi toplumuna dönüşmek” bulunmakta olup; bu vizyon doğrultusunda belirlenen beş gelişme ekseninde “rekabet gücünün artırılması” yer almıştır. Bu eksen altındaki önceliklerden arasında ise ‘Ar-Ge ve yenilikçiliğin geliştirilmesi’, ‘sanayi ve hizmetlerde yüksek katma değerli üretim yapısına geçişin sağlanması’ ve ‘bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaştırılması’ bulunmaktadır.

4.2.2 İstanbul Bölge Planı (2010-2013)

Dokuzuncu Kalkınma Planı doğrultusunda Ajans tarafından hazırlanan 2010-2013 İstanbul Bölge Planının vizyon bileşenleri arasında “yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetleri tercih etmek” bulunmakta olup; bu vizyon doğrultusunda belirlenen beş gelişme ekseninde “küresel rekabet edebilirlik” yer almıştır. Bu eksen altındaki stratejik amaçlardan biri ‘**yaratıcı endüstrilerin geliştirilmesi**’ olarak belirlenmiştir. Söz konusu amaç kapsamında belirlenen aşağıdaki hedefler Programın öncelikleri ile ilgili bulunmaktadır:

- Yaratıcılığı destekleyecek şekilde sektörler arası iletişim ve işbirliğinin desteklenmesi ve kümelenmenin teşvik edilmesi
- Girişimcilik ve markalaşmanın desteklenmesi

- İhtiyaç duyulan bilgi, beceri ve niteliklere uygun bireylerin yetiştirilmesi için eğitim kurumları ve sektörler arasında işbirliğinin geliştirilmesi
- Ar-Ge ve yenilikçiliğin desteklenmesi ve Bilgi Paylaşım Ağının oluşturulması
- Fikri mülkiyet haklarının korunması

4.3 PROGRAMIN GÜNCEL PLANLARLA OLAN İLGİLİLİĞİ

4.3.1 Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)

Rekabet gücünün artırılması, Onuncu Kalkınma Planının amaçları arasında da yer almış olup; bu kapsamda, üretim faktörlerinin verimlilik düzeylerinin artırılması, yenilik üretme kapasitesinin yükseltilmesi ve yeniliklerin mevcut üretim yapısıyla bütünleştirilmesi hedeflenmiştir.

4.3.2 İstanbul Bölge Planı (2014-2023)

2014-2023 İstanbul Bölge Planı'nın 3 gelişme ekseninde 'küresel ekonomide söz sahibi, yüksek katma değer üreten, yenilikçi ve **yaratıcı ekonomi**' yer almıştır. Bu eksen kapsamında, Bölgenin küresel değer zincirlerinde rekabetçi bir konum edinmesi amaçlanmış olup; aşağıda belirtilen stratejiler ve alt hedefleri Programın öncelikleriyle ilgili bulunmaktadır:

- İstanbul'un küresel rekabet gücünü ortaya koyabileceği ve uluslararası değer zincirinde yüksek katma değerli işlevler edineceği sektörlerde uzmanlaşması ve bu sektörlerin geliştirilmesi
 - Turizm, finans, lojistik, **yaratıcı endüstriler** ve Ar-Ge yoğun sektörler başta olmak üzere İstanbul'da rekabet gücü yüksek olan öncelikli sektörlerin istihdam ve üretim paylarının artırılması
 - Öncelikli sektörlerin kapasite kullanımının ve verimlilik düzeylerinin artırılmasının desteklenmesi
 - Öncelikli sektörlerde girişimciliğin desteklenmesi
 - Öncelikli sektörlerde İstanbul'da sanayi ve hizmet kümelerinin desteklenmesi, geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması
 - İstanbul'un yüksek katma değerli ürün ve hizmetlerle küresel değer zincirinde üst sıralarda yer alabilmesi için özgün tasarım faaliyetlerinin ve uluslararası marka yaratımının teşvik edilmesi
 - Öncelikli sektörlerde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli firmalarda kurumsal kapasitenin artırılması; işbirliği ve ağ oluşumunun desteklenmesi

4.4 PROJELERİN İLGİLİLİĞİ

Yenilik, OECD Oslo Kılavuzunda⁴, "*işletme içi uygulamalarda, işyeri organizasyonunda veya dış ilişkilerde yeni veya önemli derecede iyileştirilmiş bir ürün (mal veya hizmet) veya süreç, yeni bir pazarlama yöntemi ya da yeni bir organizasyonel yöntemin gerçekleştirilmesi*" şeklinde tanımlanmıştır.

⁴ http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/kilavuzlar/Oslo_Manual_Third_Edition.pdf

- Mal/hizmet yeniliği; (mevcut özelliklerine veya öngörülen kullanımlarına göre) yeni ya da (teknik özelliklerde, bileşenler ve malzemelerde, birleştirilmiş yazılımda, kullanıcıya kolaylığında ve diğer işlevsel özelliklerinde) önemli derecede iyileştirilmiş bir mal veya hizmetin ortaya konulmasıdır.
- Süreç yeniliği; yeni veya önemli derecede iyileştirilmiş bir üretim veya teslimat yönteminin gerçekleştirilmesidir. Teknikler, teçhizat ve/veya yazılımlarda yapılan önemli değişiklikleri içermektedir.
- Pazarlama yeniliği; ürün tasarımı veya ambalajlanması, ürün konumlandırması, ürün tanıtımı (promosyon) veya fiyatlandırılmasında önemli değişiklikleri kapsayan yeniliktir.
- Organizasyon yeniliği; işletmenin aldığı stratejik kararlar sonucunda, ticari uygulamalarında, işyeri organizasyonunda veya dış ilişkilerinde daha önce denemediği bir organizasyonel yöntemi uygulamasıdır.

Projelerin faaliyetleri ve çıktıları bu bilgiler ışığında incelenmiş olup; yenilik yapan işletmeler tespit edilerek aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Yararlanıcı	Mal / Hizmet yeniliği	Süreç yeniliği	Pazarlama yeniliği	Organizasyon yeniliği
HIPERLINK	1	0	0	0
41 29	0	1	0	0
DDF	0	0	1	0
TOPLAM	1	1	1	0

1: var

0: yok

Buna göre; 1 mal/hizmet yeniliği, 1 süreç yeniliği ve 1 pazarlama yeniliği ile projelerin tamamında yenilik çalışması yapıldığı anlaşılmaktadır.

Söz konusu tespitlerimizi dikkate alarak, projelerde gerçekleştirilen faaliyetlerin ve çıktıların Programın hangi önceliklerine katkı sağladığı tarafımızca değerlendirilmiş olup; sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Yararlanıcı	ÖNCELİK 1 (yenilikçi ürün ve faaliyet)	ÖNCELİK 2 (İşbirliği)	İlgili olan öncelik sayısı
HIPERLINK	1	0	1
41 26	1	0	1
DDF	1	0	1
TOPLAM	3	0	

1: ilgili

0: ilgili değil

Diğer yandan, bağımsız değerlendirme sürecinde proje tekliflerinin Programın hedef ve öncelikleriyle ve bölgenin ihtiyaç ve sorunlarıyla olan ilgisi 25 puan üzerinden değerlendirilmiş olup;

en az 18 puan almak başarılı olma koşulları arasında sayılmıştır. Bu program kapsamında desteklenen projelerin ilgililik puanları ortalaması 21,33 olarak gerçekleşmiştir.

4.5 GENEL İLGİLİLİK DEĞERLENDİRMESİ

Programın öncelikleri önceki ulusal ve bölgesel planlara ait stratejik amaç ve hedefler ile ilgili bulunmuştur. Bu ilgililik, yeni ulusal ve bölgesel planların hedefleri bazında da hala devam etmektedir. Desteklenen projeler tek tek değerlendirildiğinde ise, tüm projelerin Programın en az bir önceliğine katkı sağladığı tespit edilmiştir.

5 ETKİLİLİK ANALİZİ

Etkililik analizi; performans değerlendirmesi niteliğinde bir yöntem olup, projelerde belirlenen hedeflerin uygulama sırasında veya sonrasında ne oranda başarıldığını ölçer. Hedeflere ulaşma derecesini gösteren etkililik, gerçekleşen sonucun hedeflenen sonuçla karşılaştırılmasıyla hesaplanır:

$$\text{Etkililik Oranı} = \frac{\text{Gerçekleşen Sonuç}}{\text{Hedeflenen Sonuç}} \times 100$$

İşletmelere Yönelik Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi Mali Destek Programı kapsamında yürütülen 3 projenin sonuçları etkililik analizi kapsamında değerlendirilmiş ve başlangıçta belirledikleri hedefleri ne oranda gerçekleştirdikleri gözlemlenmiştir.

5.1 PROJE BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

Projelerin hedefler bazında etkililik oranları ve ortalamaları alınarak belirlenen başarı düzeyleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Yararlanıcı		Hedeflenen	Gerçekleşen	Etkililik Oranı	Ortalama Etkililik Oranı
HİPERLİNK	Hiperlink Sistemine Katılan Abone Sayısı	13	11	85%	68%
	Hiperlink Sistemi Artan İçerik Sayısı	2.500	1.300	52%	
41 29	Proje Kapsamında İstihdam Edilen Kişi	7	7	100%	100%
	Marka Tescil Belgesi	1	1	100%	
DDF	Tasarımcılar İçin Sergi Hazırlanması	12	12	100%	100%
	Tasarımcılar İçin Web Sitesi Hazırlanması	1	1	100%	
Ortalama					89%

Program kapsamında yürütülen 3 projenin ortalama etkililik oranı %89 olarak hesaplanmış olup; 1 projenin hedeflerine ulaşamadığı gözlemlenmiştir.

5.2 PROGRAM BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

Program hedefi doğrultusunda 2 öncelik belirlenmiştir;

1. Yaratıcı endüstrilerde üretilen katma değeri artıran **yenilikçi uygulamaların** hayata geçirilmesi,
2. Yaratıcı endüstrilerde **işbirliği ağlarının oluşturulması ve mevcut işbirliği ağlarına katılım** sağlanması

Programın etkililiğini değerlendirmek amacıyla, projelerin her bir program önceliği kapsamında belirledikleri hedeflere yönelik ortalama etkililik oranları hesaplanmıştır.

Yararlanıcı	ÖNCELİK 1 (yenilikçi ürün ve faaliyet)	ÖNCELİK 2 (işbirliği)
HİPERLİNK	68%	0%
41 29	100%	0%
DDF	100%	0%
ORTALAMA	89%	0%

Yararlanıcılar yenilikçi uygulamaların hayata geçirilmesi önceliği kapsamında hedefler belirlemiş olup; ortalama hedef gerçekleştirme oranı %89 olarak hesaplanmıştır.

6 ETKİNLİK ANALİZİ

Etkinlik analizi; kamu müdahalesinin doğurduğu maliyete oranla sosyal/ekonomik fayda üretme başarısını, yani ne ölçüde maliyet etkin olduğunu ölçer. “Elde edilen sonuçlar katlanılan maliyetlere değer mi/değdi mi?” ve “Toplam sosyal refah artar mı/arttı mı?” sorularına yanıt aranır.⁵

Bir kamu müdahalesinin etkinliğinin, yani ne ölçüde maliyet etkin olduğunun değerlendirilmesinde kullanılan yöntemlerden en yaygın, gelişmiş ve karşılaştırılabilir olanı **fayda-maliyet analizidir.**⁶

Müdahale sonrası yapılan fayda-maliyet analizinde;

- Tüm toplumun veya belirli bir kısmının bakış açısından, uygulamanın başlamasını takip eden belirli bir süre içinde katlanılan ve katlanılması beklenen maliyetler ile üretilen ve üretilmesi beklenen faydalara sayısal (çoğunlukla parasal) olarak değer biçilir. Bunun için, müdahaleye ilişkin olarak yapılan tüm harcamalar toplanır ve elde edilen her türlü faydanın ekonomik değeri hesaplanır.
- Fayda değerlemesinde, müdahale sonucunda elde edilen gelirler ve tasarruf edilen giderler dikkate alınır. Kazanılan zaman, iyileştirilen çevre ve artırılan yaşam kalitesi gibi piyasa değeri olmayan faydaların değerlemesinde ise, toplumun bu faydalar için ‘ödemeye istekli olduğu’ toplam tutar hesap edilir. Toplumun *ödemeye istekli olduğu* tutar; arzu edilen bir sonuca ulaşmak veya arzu edilmeyen bir sonuçtan sakınmak için bireylerin ödemeye hazır oldukları azami tutarların toplamıdır.
- Belirlenen zaman serisi için hesaplanan maliyet ve fayda değerleri ‘bugünkü değer’ formülüyle proje uygulama tarihi itibarıyla iskonto edilir. İskonto oranı olarak, projenin finansmanında kullanılan kaynakların alternatif getiri oranı esas alınır.
- İskontolu fayda değerinin maliyet değerini aşması halinde, müdahalenin net fayda ürettiği, yani maliyet etkin olduğu, refah artışı sağladığı ve devam ettirilebileceği sonucuna varılır.
- Aynı hacim ve kapsamda olup net fayda üreten iki farklı müdahaleden daha yüksek toplam fayda/toplam maliyet oranına sahip olanın, yani aynı düzeyde faydayı daha az maliyetle üretenin daha etkin ve tercih edilebilir olduğu anlaşılır.

Müdahale uygulanmadan önce yapılan ön değerlendirmede de maliyetler ve faydalar tahmin edilmek suretiyle fayda-maliyet analizi yapılabilmektedir.

⁵ Stephanie Riegg Celini, James Edwin Kee; Cost Effectiveness and Cost-Benefit Analysis, *Handbook of Practical Program Evaluation*; (editörler: Wholey, Joseph S.; Hatry, Harry P.; Newcomer, Kathryn E.); 2010; s.525.

⁶ German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development; Tools and Methods for Evaluating the Efficiency of Development Interventions, 2011, s.63

6.1 AJANSIN GENEL HİZMETLER MALİYETİ

Projelerin etkinliği fayda maliyet analiz yöntemiyle değerlendirilirken; proje maliyetleri, Ajans ve yararlanıcı maliyetleri olmak üzere iki temel başlık altında toplanmıştır. Yararlanıcı maliyetleri proje bütçesi dahilinde yararlanıcının eş finansmanını ve bütçe dışı katkılarını içerir. Ajans maliyetleri ise, destek ödemesi ve ilgili mali destek programının tasarımı, yönetimi ve izlenmesi için yaptığı genel hizmetler maliyetinden oluşur.

Genel hizmetler maliyetinin hesabında

- Ajansın gider bütçesinde 'Genel Hizmetler' başlığı altındaki 'Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri' ile 'Tanıtım ve Eğitim Hizmetleri' dışında kalan 'Genel Yönetim Hizmetleri', 'İzleme, Değerlendirme ve Koordinasyon Hizmetleri' ile 'Plan, Program ve Proje Hizmetleri'ne ilişkin gerçekleşen giderler toplanıp 12 aya bölünerek aylık ortalama genel hizmetler maliyeti hesaplanmıştır. Söz konusu giderlerin tamamının mali destek programlarına ilişkin olduğu varsayılmıştır.

	Genel Hizmetler Maliyeti	Ortalama Aylık
2013	6.009.176,88	500.764,74
2014	6.456.758,16	538.063,18

- Desteklenen her bir projenin teklif çağrısı, bağımsız değerlendirme, uygulama ve raporlama süreçlerinin geçtiği aylara ilişkin genel hizmetler maliyetlerinde payı olduğu değerlendirilmiştir. Buna göre; her bir ayın ortalama genel hizmetler maliyeti ilgili olduğu proje adedine bölünerek proje başına aylık maliyet hesaplanmıştır.

	Ocak 13	Şubat 13	Mart 13	Nisan 13	Mayıs 13	Haziran 13	Temmuz 13	Ağustos 13	Eylül 13	Ekim 13	Kasım 13	Aralık 13	Ocak 14	Şubat 14	Mart 14	Nisan 14	Mayıs 14	Haziran 14
STB	13	13	13															
ENİ	9	9	9															
ICE	12	12	12															
KCE	6	6	6															
KTM	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17							
GNC	61	61	61	61	61	61	61	61	61	61	61	61	61					
BIL	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42							
SKA	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16
AFT	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
BTK	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
YEİ	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
BTİ		12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
YEK		16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16
TMK												10	10	10	10	10	10	10
GEN												46	46	46	46	46	46	46
YEN												24	24	24	24	24	24	24
AFK												24	24	24	24	24	24	24
EVK													15	15	15	15	15	15
EVI													8	8	8	8	8	8
TMI															3	3	3	3
toplam proje adedi	213	241	241	201	201	201	201	201	201	201	201	246	269	208	211	211	211	177
proje başına aylık maliyet	2.351	2.078	2.078	2.491	2.491	2.491	2.491	2.491	2.491	2.491	2.491	2.036	2.000	2.587	2.550	2.550	2.550	3.040

- Programın teklif çağrısı süreci Ocak 2013'de başlamış olup, Haziran 2013'e kadar devam etmiştir. Projelerin uygulanması ve raporlanması ise Nisan 2014 ile Haziran 2014 arasında tamamlanmıştır. Buna göre, Ocak 2013 – Haziran 2014 dönemine ilişkin proje başına aylık maliyetler toplanarak hesaplanan 43.750,47 TL program kapsamındaki bir projenin Ajansa doğurduğu genel hizmetler maliyeti olarak hesap edilmiştir.

6.2 PROJE BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

6.2.1 Hiperlink Eğitim İletişim Yay. San. Paz. Ve Tic. Ltd. Şti.

“Hiperlink E-Yayınlarının Uluslararası Standartlara Getirilmesi”

Proje kapsamında satın alımı gerçekleşen tarayıcı ile dijital kütüphanede bulunan kitapların görüntü kalitesinin artırılması ve yeni kitapların görüntülerinin alınarak kütüphaneye yerleştirilmesi sağlanmıştır. Ayrıca, projeye bağlı olarak **2** kişi istihdam edilmiştir.

Maliyetler

Projede yer alan faaliyetleri gerçekleştirebilmek amacıyla bütçeden yapılan toplam **531.615,69 TL** tutarında harcama Yararlanıcı ve Ajans tarafından karşılanmıştır. Yararlanıcı, proje için **52.250,00 TL** tutarında bütçe dışı harcama yaptığını beyan etmiştir. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince genel hizmetler maliyeti olarak proje başına ortalama **43.750,47 TL** tutarında harcama yapmıştır.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	258.684,19	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	43.750,47	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması	0,00	272.931,50
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları	0,00	52.250,00
Toplam (Kamu / Özel)	302.434,66	325.181,50
Genel Toplam	627.616,16	

Faydalar

Firma 2014 yılında proje sayesinde **135.521,12 TL** ciro ve **27.310,71 TL** kar elde ettiğini beyan etmiştir. 2018 yılına kadar proje sayesinde elde edilmesi beklenen ciro ve kar tutarlarının belirlenmesinde firmanın tahminleri esas alınmıştır. 2018 yılından sonraki cirolar enflasyon oranında artırılarak, kar ise 2018 yılı beklenen karlılık oranı esas alınarak hesaplanmıştır. Kar üzerinden hesaplanan vergiler ise projenin devlete doğrudan sağladığı faydayı oluşturmuştur.

Proje neticesinde firmada istihdam edilen **2** kişinin iş sahibi olarak elde ettikleri gelir de önemli bir fayda sağlamıştır. Söz konusu gelirin belirlenmesinde, yapılan işlerin nitelikleri dikkate alınarak, TÜİK 2010 Yılı Kazanç Yapısı Araştırmasında Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar için tespit edilen yıllık ortalama brüt ücret tutarı olan 13.336,00 TL esas alınmış olup⁷; sonraki yıllar için enflasyon oranlarında artırılmıştır. Bu tutar, gelir vergisi ve sosyal sigorta primi kesintileri düşülerek netleştirilmiştir. Söz konusu kesintiler ise devlete sağlanan faydaya ilave edilmiştir.

Fayda Maliyet Analizi

Projenin fayda ve maliyetlerinin,

⁷ TÜİK, Kazanç Yapısı Araştırması,2010; http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=1533

- firmanın 2018 yılı için öngördüğü ciro tutarının sonraki yıllarda %7 enflasyon oranıyla artacağı,
- firmanın 2018 yılı için öngördüğü karlılığın sonraki yıllarda da aynı oranda gerçekleşeceği,
- gelir matrahından ortalama %20 oranında kurumlar vergisi kesileceği,
- ücretlerden ortalama %17 oranında gelir vergisi ve %15 oranında SGK primi kesileceği,
- ayrıca, devletin %22 oranında SGK primi işveren payını tahsil edeceği,
- fonların alternatif getirisi olarak devlet borçlanma oranının yıllık sabit %8,25 olacağı,

varsayımıyla 10 yıllık projeksiyon yapılarak net bugünkü değerleri 2014 yılsonu itibariyle hesaplandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

		Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
		01.08.2013 30.04.2014	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
işletme	Proje sayesinde yapılan Satışlar	0,00	135.521,12	338.883,32	300.000,00	300.000,00	300.000,00	321.000,00	343.470,00	367.512,90	393.238,80	420.765,52
	Net Kar	0,00	27.310,71	106.025,29	100.000,00	120.000,00	110.000,00	117.700,00	125.939,00	134.754,73	144.187,56	154.280,69
	proje harcamaları	-325.181,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-325.181,50	-299.952,20	-209.471,98	-130.637,49	-43.245,90	30.757,75	103.906,86	176.211,29	247.680,80	318.325,02	388.153,49
yeni istihdam edilenler	Ücretler	0,00	36.332,34	38.875,60	41.596,89	44.508,67	47.624,28	50.957,98	54.525,04	58.341,79	62.425,72	66.795,52
	ücretlerden vergi ve SGK kesintileri	0,00	11.626,35	12.440,19	13.311,01	14.242,78	15.239,77	16.306,55	17.448,01	18.669,37	19.976,23	21.374,57
	Net Gelir	0,00	24.705,99	26.435,41	28.285,89	30.265,90	32.384,51	34.651,43	37.077,03	39.672,42	42.449,49	45.420,95
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	0,00	22.823,08	45.382,62	67.681,66	89.723,20	111.510,22	133.045,66	154.332,42	175.373,37	196.171,36	216.729,18
devlet	Prj. getirisi ve istihdam edilenlerin ücretleri üzerinden vergi ve SGK tahsilatı	0,00	26.447,14	38.946,51	38.311,01	44.242,78	42.739,77	45.731,55	48.932,76	52.358,06	56.023,12	59.944,74
	proje harcamaları	-302.434,66	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-302.434,66	-278.003,13	-244.766,82	-214.564,53	-182.344,15	-153.590,52	-125.168,92	-97.075,51	-69.306,51	-41.858,16	-14.726,78
Toplam Net Fayda		-627.616,16	-555.132,25	-408.856,18	-277.520,36	-135.866,85	-11.322,54	111.783,60	233.468,20	353.747,66	472.638,21	590.155,90

Buna göre; projenin **altıncı** yıldan itibaren net fayda üreteceği ve 10 yılda topluma sağlaması beklenen net faydanın net bugünkü değerinin 2014 yılsonu itibariyle **590.155,90 TL** tutarında olduğu hesap edilmektedir.

Duyarlılık Analizi

10 yıl içinde maliyetleri karşılayacak değerde fayda üretebilmek için; proje sayesinde elde edilmesi beklenen cirolara ilişkin karlılığın 2014 yılı sonrasında en az %11,5 olması, söz konusu karlılığın sıfır olması halinde ise en az 4 kişinin istihdam edilmiş olması gerektiği hesap edilmiştir.

6.2.2 41 29 Medya Int. Eğt. Ve Dan. Reklam San. Dış Tic. A.ř.

“Dijital Ajans S¼reç Y¼netimi Ve Verimlilik Sistemi”

Dijital ajansların s¼reç y¼netimini ve verimliliklerini artırma ihtiyaçları doğrultusunda T¼rkçe bir yazılım geliştirilerek ticari bir ¼r¼n haline getirilmiştir. Geliştirilen sistem bir dijital ajanstaki t¼m fonksiyonların ve b¼l¼mlerinin koordinasyon ve planlama amacıyla kullanması m¼mk¼n olmuş ve firma içindeki s¼reçlerin işleyiş biçimini değiştirmiş, m¼řteri y¼netimi, proje y¼netimi, dok¼mantasyon y¼netimi gibi birçok alt s¼reci şekillendirdiği için s¼reç yeniliği sağlamıştır.

Maliyetler

Projede yer alan faaliyetleri gerçekteştirmek amacıyla b¼tçeden yapılan toplam **395.019,88 TL** tutarında harcama Yararlanıcı ve Ajans tarafından karşılanmıştır. Yararlanıcı, proje için **48.954,73 TL** tutarında b¼tçe dışı harcama yaptığını beyan etmiştir. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının y¼r¼t¼lmesi s¼resince genel hizmetler maliyeti olarak proje başına ortalama **43.750,47 TL** tutarında harcama yapmıştır.

	Kamu	¼zel
Ajansın Destek Harcaması	197.509,94	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	43.750,47	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması	0,00	197.509,94
Yararlanıcının B¼tçe Dışı Harcamaları	0,00	48.954,73
Toplam (Kamu / ¼zel)	241.260,41	246.464,67
Genel Toplam	487.725,08	

Faydalar

Firma 2014 yılında proje sayesinde ciro ve kar elde edilmediğini beyan etmiştir. 2018 yılına kadar proje sayesinde elde edilmesi beklenen ciro ve kar tutarlarının belirlenmesinde firmanın tahminleri esas alınmıştır. 2018 yılından sonraki cirolar enflasyon oranında artırılarak, kar ise 2018 yılı beklenen karlılık oranı esas alınarak hesaplanmıştır. Kar ¼zerinden hesaplanan vergiler ise projenin devlete doğrudan sağladığı faydayı oluşturmuştur.

Fayda Maliyet Analizi

Projenin fayda ve maliyetlerinin,

- firmanın 2018 yılı için ¼ng¼rd¼đ¼ ciro tutarının sonraki yıllarda %7 enflasyon oranıyla artacağı,
- firmanın 2018 yılında gerçekteşen karlılığın sonraki yıllarda da aynı oranda gerçekteşeceği,
- gelir matrahından ortalama %20 oranında kurumlar vergisi kesileceği,
- fonların alternatif getirisi olarak devlet borçlanma oranının yıllık sabit %8,25 olacağı,

varsayımıyla 10 yıllık projeksiyon yapılarak net bugünkü değerleri 2014 yılsonu itibariyle hesaplandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

		Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
		15.07.2013 14.04.2014	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
işletme	Proje sayesinde yapılan Satışlar	0,00	0,00	800.000,00	1.600.000,00	2.500.000,00	3.750.000,00	4.012.500,00	4.293.375,00	4.593.911,25	4.915.485,04	5.259.568,99
	Net Kar	0,00	0,00	69.000,00	125.000,00	200.000,00	300.000,00	321.000,00	343.470,00	367.512,90	393.238,80	420.765,52
	proje harcamaları	-246.464,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-246.464,67	-246.464,67	-187.581,22	-89.038,10	56.614,55	258.442,69	457.940,26	655.134,16	850.050,99	1.042.717,05	1.233.158,33
yeni istihdam edilenler	Ücretler	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	ücretlerden vergi ve SGK kesintileri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Gelir	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
devlet	Prj. getirisi ve istihdam edilenlerin ücretleri üzerinden vergi ve SGK tahsilatı	0,00	0,00	17.250,00	31.250,00	50.000,00	75.000,00	80.250,00	85.867,50	91.878,23	98.309,70	105.191,38
	proje harcamaları	-241.260,41	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-241.260,41	-241.260,41	-226.539,55	-201.903,77	-165.490,61	-115.033,57	-65.159,18	-15.860,70	32.868,51	81.035,02	128.645,34
	Toplam Net Fayda	-487.725,08	-487.725,08	-414.120,76	-290.941,86	-108.876,06	143.409,12	392.781,08	639.273,46	882.919,50	1.123.752,07	1.361.803,68

Buna göre; projenin **beşinci** yıldan itibaren net fayda üreteceği ve 10 yılda topluma sağlaması beklenen net faydanın net bugünkü değerinin 2014 yılsonu itibariyle **1.361.803,68 TL** tutarında olduğu hesap edilmektedir.

Duyarlılık Analizi

10 yıl içinde maliyetleri karşılayacak değerde fayda üretebilmek için; proje sayesinde elde edilmesi beklenen cirolara ilişkin karlılığın 2014 yılı sonrasında en az % 2,2 olması gerektiği hesap edilmiştir.

6.2.3 DDF Tanıtım Tasarım Danışmanlık Ve Organizasyon İç ve Dış Tic. A.Ş.

“Sokak Galerisi – Yaratıcılık Ve Şehir Sergisi”

Proje kapsamında yaratıcı endüstrilerin kamusal alan kullanımı teşvik etmek amacıyla anlaşmalı mağaza ve restoranlarda müşterilerin dikkatini çekecek şekilde karekod sistemi kullanılarak sergiler açıldı.

Maliyetler

Projede yer alan faaliyetleri gerçekleştirebilmek amacıyla bütçeden yapılan toplam **74.870,43 TL** tutarında harcama Yararlanıcı ve Ajans tarafından karşılanmıştır. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince genel hizmetler maliyeti olarak proje başına ortalama **43.750,47 TL** tutarında harcama yapmıştır.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	37.435,21	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	43.750,47	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması	0,00	37.435,21
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları	0,00	0,00
Toplam (Kamu / Özel)	81.185,68	37.435,21
Genel Toplam		118.620,90

Faydalar

Firma proje çıktısını ticarileştirmediklerini beyan etmiş olup; sonraki yıllarda da satış planlarının olduğuna ilişkin somut bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Fayda Maliyet Analizi

Proje süresi sona erdikten sonra faaliyetlerin devam ettirilmediği göz önünde bulundurularak, fayda ve maliyetlere ilişkin bir projeksiyon yapılmamıştır. Proje süresi içerisinde de fayda üretilmediğinden, proje maliyetleri karşılanamamaktadır.

Duyarlılık Analizi

10 yıl içinde maliyetleri karşılayacak değerde fayda üretebilmek için; proje sayesinde her yıl 15.000,00 TL tutarında kar elde edilmesi gerektiği hesap edilmiştir.

6.3 PROGRAM BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

Tamamlanan 3 projeye Ajans tarafından toplamda yaklaşık 500 bin TL tutarında destek sağlanmış, yararlanıcılar ise projeler süresince eş finansman ve bütçe dışı maliyetler toplamı olarak yaklaşık 610 bin TL tutarında harcama yapmıştır. Ajansın söz konusu destek programını yürütmek için ayrıca katlandığı genel hizmet maliyeti 135 bin TL olarak hesaplanmıştır. Böylece **projeler süresince gerçekleşen toplam maliyet 1,25 milyon TL**'ye ulaşmış olup; yaklaşık %51'i Ajans kaynaklarından karşılanmıştır.

Yararlanıcıların ürettikleri yenilikler sayesinde gerçekleşen ve gerçekleşmesini bekledikleri kar artışlarından proje için yaptıkları harcamaları düşerek işletmelerin elde etmesi beklenen net fayda değerine ulaşılmıştır. İşe alınanlara ilişkin hesaplanan net ücretler ise yeni istihdam edilenlerin proje sayesinde elde etmesi beklenen fayda değerini oluşturmuştur. İşletme karları ve işe alınanların ücretleri üzerinden hesaplanan vergiler ile SGK primlerinden Ajans harcamalarını düşerek devletin elde etmesi beklenen net fayda değerine ulaşılmıştır.

10 yıllık projeksiyonda elde edilmesi beklenen faydanın parasal değeri, net bugünkü değer (NBD) formülüyle proje faaliyetlerinin tamamlandığı 2014 yılsonu itibariyle hesaplanmış olup aşağıdaki tablo ortaya çıkmıştır.

Yararlanıcı	Net Fayda [İşletme] (TL)	Net Fayda [Yeni İstihdam edilenler] (TL)	Net Fayda [Devlet] (TL)	Net Fayda [Toplam] (TL)
HİPERLINK	388.153,49	216.729,18	-14.726,78	590.155,90
41 29	1.233.158,33	0,00	128.645,34	1.361.803,68
DDF	-37.435,21	0,00	-81.185,68	-118.620,90
Genel Toplam	1.583.876,61	216.729,18	32.732,88	1.833.338,68

Buna göre, 10 yılın sonunda ulaşılması beklenen toplam net faydanın net bugünkü değeri 2014 yılsonu itibariyle 1,8 milyon TL civarında hesap edilmiş olup; %86,4'ünü işletmelere, %11,8'ini yeni istihdam edilenlere, %1,8'ini ise devlete sağlanan fayda oluşturmaktadır.

Projesinde ürettiği yeniliği ticarileştiremeyen DDF herhangi bir fayda üretememiştir. Buna göre; Program kapsamında desteklenen projelerin %33'ünde etkinlik sağlanamadığı anlaşılmaktadır. Söz konusu proje için Ajansın yaptığı toplam harcama tutarı 81 bin TL civarında olup; Program için yapılan toplam harcamanın %13'ünü oluşturmaktadır.

Her bir projenin 10 yıllık projeksiyonda ürettiği ve üretmesi beklenen faydaların parasal değerleri toplamı ile katlanılan maliyetler toplamının 2014 yılsonu itibariyle net bugünkü değerleri birbirine oranlandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

Yararlanıcı	Toplam Fayda (TL)	Toplam Maliyet (TL)	Toplam Fayda / Toplam Maliyet
HİPERLINK	1.217.772,06	627.616,16	1,94
41 29	1.849.528,76	487.725,08	3,79
DDF	0,00	118.620,90	0,00
Genel Toplam	3.067.300,81	1.233.962,14	2,49

Buna göre; proje harcamaları toplamının yaklaşık 2,5 katı değerinde fayda üretilmesi beklenmektedir.

Net fayda değerleri maliyetlere oranlandığında ise aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

	Net Fayda (TL)	Net Fayda / Toplam Maliyet	Net Fayda / Devlete Maliyeti	Net Fayda / İşletmelere Maliyeti
DEVLET	32.732,88	0,03	0,05	
YENİ İSTİHDAM EDİLENLER	216.729,18	0,18	0,35	
İŞLETMELER	1.583.876,61	1,28	2,53	2,60
TOPLAM	1.833.338,68	1,49	2,93	

Buna göre, 10 yıl içinde;

- toplumun net kazancının proje harcamaları toplamının (%128'i işletmelere, %18'i yeni istihdam edilenlere, %3'ü ise devlete olmak üzere) % 149'una,
- toplumun net kazancının devletin yaptığı proje harcamaları toplamının (2,5 katı işletmelere, 0,35 katı yeni istihdam edilenlere, 0,05 katı ise devlete olmak üzere) 2,93 katına,
- işletmelerin toplam net kazancının projeler için yaptıkları toplam harcamaların 2,6 katına ulaşması,

ulaşması beklenmektedir.

Program kapsamında yürütülen projelerin 10 yıllık projeksiyonda hesaplanan net faydalarının 2014 yılı sonu itibarıyla net bugünkü değerleri aşağıda özetlenmiştir.

Yararlanıcı	TOPLAM NET FAYDA (kümülatif)										
	Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
	2013-2014	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
HİPERLINK	-627.616,16	-555.132,25	-408.856,18	-277.520,36	-135.866,85	-11.322,54	111.783,60	233.468,20	353.747,66	472.638,21	590.155,90
41 29	-487.725,08	-487.725,08	-414.120,76	-290.941,86	-108.876,06	143.409,12	392.781,08	639.273,46	882.919,50	1.123.752,07	1.361.803,68
DDF	-118.620,90	-118.620,90	-118.620,90	-118.620,90	-118.620,90	-118.620,90	-118.620,90	-118.620,90	-118.620,90	-118.620,90	-118.620,90
Genel Toplam	-1.233.962,14	-1.161.478,22	-941.597,83	-687.083,12	-363.363,80	13.465,68	385.943,79	754.120,76	1.118.046,26	1.477.769,39	1.833.338,68

Buna göre; Programın beşinci yılının (2018 yılının) son çeyreğinden itibaren net fayda üreteceği; yararlanıcılardan HİPERLINK'in ilk 5 yılda, 41 29'un 10 yılda fayda değerine ulaşacağı, DDF'nin ise fayda değerine ulaşamayacağı hesap edilmektedir.

7 SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ANALİZİ

Projelerin sürdürülebilirliği, yani proje kapsamında kurulan yapıların ve/veya yürütülen faaliyetlerin Ajans desteği sona erdikten sonra sürdürülerek hedeflenen faydayı üretmeye devam edip etmediği ve üretilmiş/ üretilmekte olan faydanın sürdürülebilir nitelikte olup olmadığı üzerinden değerlendirilmiş olup;

- fayda üretmeye devam eden ya da sürdürülebilir nitelikte fayda üretmiş/ üretmekte olan projelerin sürdürülebilir olduğu,
- ne fayda üretmeye devam eden ne de sürdürülebilir nitelikte fayda üretmiş/üretmekte olan projelerin ise sürdürülebilir olmadığı,

sonucuna varılmıştır.

Yararlanıcı	Fayda Üretilmeye Devam Edilmektedir (A)	Üretilmiş/ Üretilmekte Olan Fayda Sürdürülebilir Niteliktedir (B)	Açıklama	Projenin Sürdürülebilirliği Sağlanmıştır (MAK(A;B))
HİPERLINK	0	1	fayda üretilmeye devam edilmemekle beraber üretilmiş/ üretilmekte olan fayda sürdürülebilir niteliktedir.	1
41 29	0	1	fayda üretilmeye devam edilmemekle beraber üretilmiş/ üretilmekte olan fayda sürdürülebilir niteliktedir.	1
DDF	0	0	fayda üretilmeye devam edilmediği gibi üretilmiş/ üretilmekte olan fayda da sürdürülebilir nitelikte değildir.	0

1: evet
0: hayır

Yapılan değerlendirme sonucunda; DDF dışındaki projelerin sürdürülebilirliklerinin sağlandığı anlaşılmaktadır.

8 ETKİ ANALİZİ

8.1 KÜRESEL REKABET EDEBİLİRLİK VE KALKINMA İLİŞKİSİ

Rekabet edebilirlik, bir ülkenin verimlilik düzeyini belirleyen kurumların, politikaların ve diğer çeşitli faktörlerin bir birleşimi olarak tanımlanmaktadır. Bir ülkenin **verimliliği** ise, yüksek gelir düzeyini sürdürme yeteneğini ve yatırımların getiri oranlarını belirlemekte olup; bu yönüyle, ekonominin **büyüme** potansiyelinin temel etkenleri arasında sayılmaktadır. Buna göre; rekabetçi bir ekonomi görece olarak daha hızlı büyüme potansiyeline sahip ekonomidir.⁸

Ekonomik büyüme, yani milli gelirden artış ise, **kalkınmanın** unsurları arasında sayılmış olup;

- Avrupa Birliği'nin hazırladığı Sürdürülebilir Kalkınma Göstergelerinin,
- OECD'nin hazırladığı Bölgesel Kalkınma Endeksinin ve
- Birleşmiş Milletlerin hazırladığı İnsani Gelişmişlik Endeksinin

bileşenleri arasında yer almıştır.

8.2 YENİLİK VE KÜRESEL REKABET EDEBİLİRLİK İLİŞKİSİ

Dünya Ekonomik Forumu tarafından hazırlanan Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksinde, rekabet edebilirliğin farklı açılarını ölçen 114 unsurun ağırlıklı ortalaması alınarak 12 alt endeks oluşturulmuştur. Alt endekslerin rekabet edebilirlik üzerindeki etki düzeylerinin ekonomilerin kalkınma aşamalarına göre değiştiği belirtilmiştir.

1. Aşama:

⁸ World Economic Forum; "Global Competitiveness Report Index 2013-2014: Sustaining Growth, Building Resilience"; p.4

Ülkeler, kalkınmanın ilk aşamasında, faktör donatımlarına (öncelikle vasıfsız işgücüne ve doğal kaynaklara) bağlı olarak, şirketler ise temel ürünler/emtia satarak fiyat esasına göre rekabet ederler. Bu aşamada rekabetçiliği sağlamak, öncelikle;

- iyi işleyen kamusal ve özel kurumların,
- gelişmiş altyapının,
- istikrarlı ekonominin ve
- en az temel düzeyde eğitim almış ve sağlıklı işgücünün

varlığına bağlıdır.

2. Aşama:

Artan rekabetçilik ile birlikte gelişen ekonomide artan ücretleri karşılayabilmek için daha etkin üretim süreçleri geliştirmek ve ürün kalitesini artırmak gerekir. Bunun için, önceki aşamada etkili olan rekabet unsurlarına ilave olarak;

- yükseköğretimin,
- mal, emek ve finans piyasalarının etkinliğinin,
- teknolojiden yararlanma yeteneğinin ve
- pazar hacminin

geliştirilmesi gerekir.

3. Aşama:

Ekonomi geliştikçe ücretler yine artış eğilimine girer ve yüksek gelir düzeyini ve artan hayat standartlarını sürdürmek için emek verimliliğinin daha fazla artırılması gerekir. Bunun için, yüksek katma değerli faaliyetlere yönelerek **yeni ürünler ve süreçler** tasarlanmalı ve geliştirilmelidir. Bu amaçla, önceki aşamalarda önerilen politikaların yanı sıra;

- işletmelerin (faaliyet ve stratejilerinin) ve ülkedeki iş ağlarının (yerel tedarikçilerin ve etkileşimlerinin) kalitesinin artmasını,
- yeterli düzeyde **Ar-Ge yatırımları** yapılmasını,
- yüksek kalitede bilimsel araştırma kurumlarının kurulmasını,
- **üniversiteler ve sanayi arasında Ar-Ge üzerine işbirlikleri** kurulmasını ve
- **fikri ve sınai mülkiyet haklarının** korunmasını

sağlayarak **yeniliğe** imkan veren ortamın oluşturulması ve geliştirilmesi gerekir.

2013-2014 Küresel Rekabet Endeksi Raporunda; (ücret düzeyinin bir göstergesi olarak) kişi başına düşen milli gelir düzeyini esas alarak, Türkiye'nin ikinci aşamadan üçüncü aşamaya geçiş aşamasında bulunduğu ve rekabet unsurlarından ilk aşamada etkili olanların %36, ikinci aşamadakilerin %50, üçüncü aşamadakilerin ise %14 oranında ağırlığı olduğu tespit edilmiştir. Gelir düzeyi yüksek üçüncü aşamada bulunan ülkelerde ise, ağırlık oranları sırasıyla %20, %50 ve %30 olarak belirlenmiştir. Bununla beraber, önceki ve sonraki yıllara ilişkin iki raporla birlikte değerlendirildiğinde; Türkiye'nin rekabet edebilirliğinde ilk aşamaya ilişkin rekabet unsurlarının ağırlığının düşüşü, **yenilik** hedefli üçüncü aşamaya ilişkin rekabet unsurlarının ağırlığının ise artış eğilimi gösterdiği gözlemlenmiştir.

Ar-Ge ve yenilikçiliğin geliştirilmesi, 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planının ekonomik kalkınmaya odaklanan “*Rekabet Gücünün Artırılması*” gelişme ekseninin temel öncelik alanları arasında da yer almıştır.

Ayrıca, 2010-2013 İstanbul Bölge Planı’nın “*Küresel Rekabet Edebilirlik*” gelişme ekseninde belirlenen stratejik amaçlardan biri ‘*Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi*’ olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen hedefler arasında ise;

- **Ar-Ge ve yenilikçiliğin** desteklenmesi ve bilgi paylaşım ağının oluşturulması,
- **Fikri mülkiyet haklarının** korunması,
- Yaratıcılığı destekleyecek şekilde **sektörler arası iletişim ve işbirliğinin** desteklenmesi ve kümelenmenin teşvik edilmesi

bulunmaktadır.

8.3 YARATICI ENDÜSTRİLERİN KALKINMADAKİ ROLÜ

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı Raporunda; yaratıcı endüstrilere bağlı olarak gelişen yaratıcı ekonominin **gelir getirici** ve **istihdam yaratıcı** etkileri nedeniyle ekonomik büyümeye ve kalkınmaya katkı sağladığı belirtilmiştir. Ayrıca, yaşam kalitesine önem veren **nitelikli işgücü**⁹, **yabancı sermaye** ve **turistlerin** bölgeye çekilmesinde de yaratıcı ekonominin gelişmişliği büyük rol oynamaktadır.

8.4 PROGRAMIN HEDEFİ

İşletmelere Yönelik Yaratıcı Endüstriler Mali Destek Programı’nın genel hedefi; yüksek katma değer üreten ve İstanbul’un özgünlüğünü geliştiren yaratıcı endüstrilere odaklanarak bölgenin küresel rekabet gücünün artırılmasının yanı sıra sosyal kalkınma, kentsel mekan kalitesi ve çevresel ve kültürel sürdürülebilirliğe de katkı sağlamaktır.

Programın Öncelikleri;

- Yaratıcı endüstrilerde üretilen katma değeri artıran **yenilikçi uygulamaların** hayata geçirilmesi
- Yaratıcı endüstrilerde **işbirliği ağlarının oluşturulması ve mevcut işbirliği ağlarına katılım sağlanması**

olarak belirlenmiştir.

8.5 PROGRAMIN EKONOMİK KALKINMAYA ETKİSİ

Dünya Ekonomik Forumunun 2013-2014 Küresel Rekabet Endeksi Raporunda yenilik göstergeleri olarak; **milyon kişi başına düşen patent (ve faydalı model) başvurusu sayısı** ile birlikte,

⁹ Yurtdışında görevlendirilen personele çalıştığı ülkedeki zor şartları dikkate alınan verilen ödenekler hesaplanırken, söz konusu ülkenin yaşam kalitesi dikkate alınmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalarda değerlendirilen unsurlar arasında kültürel etkinlikler, sinema, opera, tiyatro ve konserler gibi yaratıcı endüstriler de yer almaktadır.

- İşletmelerin **yenilik üretme kapasitesinin**,
- Bilimsel araştırma kurumlarının kapasitelerinin,
- İşletmelerin **Ar-Ge harcamalarının**,
- **Üniversiteler ve sanayinin Ar-Ge üzerine işbirliğinin**,
- Devletin ileri teknoloji ürünleri alımlarının,
- Bilim insanları ve mühendislerin mevcudiyetinin,
- **Fikri ve sınai mülkiyet haklarının** korunmasının

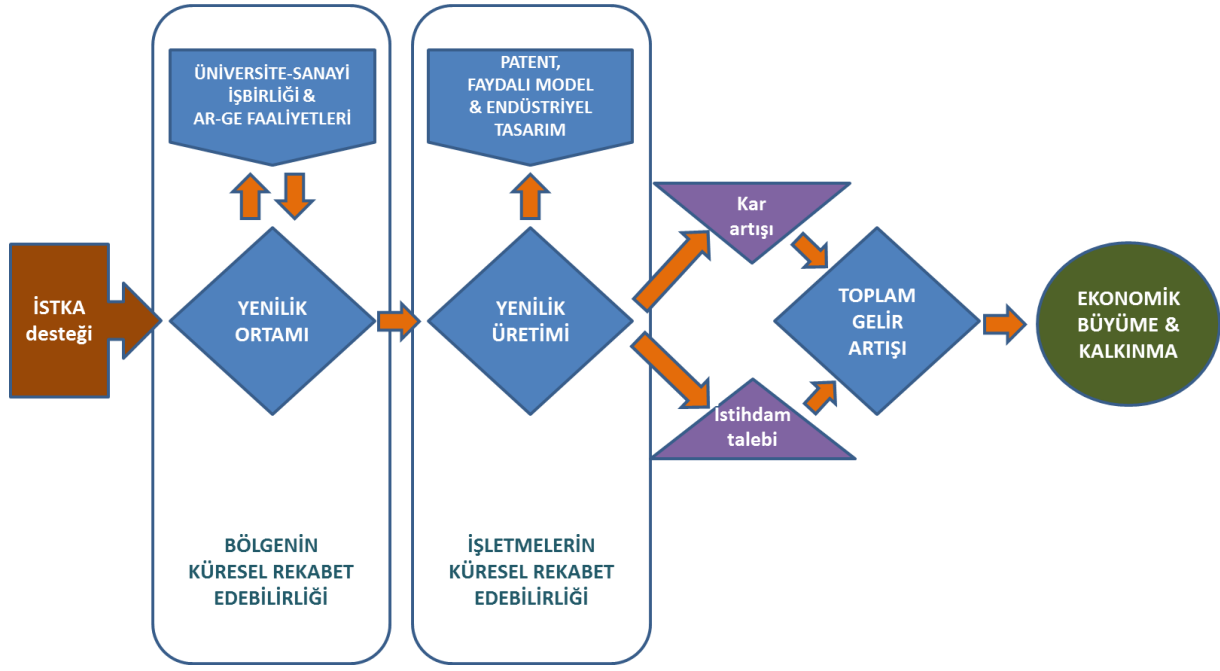
ülkede ne düzeyde olduğu değerlendirilmiştir.

OECD Bölgesel Kalkınma Endeksinin rekabet edebilirlik göstergeleri arasında '**milyon kişi başına düşen patent (ve faydalı model) başvurusu sayısı**', Avrupa Komisyonunun 'Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri' çalışmasının rekabet edebilirlik ve yenilik göstergeleri arasında ise '**Ar-Ge harcamaları tutarı**' ve '**yenilikten elde edilen ciro tutarı**' yer almaktadır.

Ajansımız tarafından İstanbul Üniversitesi'nin 'Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yönelik Bilgi Odaklı Ekonomik Kalkınma Mali Destek Programı' kapsamında desteklenen projesinde; İstanbul'un küresel rekabet gücünü belirleyen faktörler tespit edilerek bir endeks oluşturulmuştur. Söz konusu endeksi meydana getiren veriler 'temel göstergeler', 'ekonomik etkinlik' ve 'inovasyon' olarak 3 ana kategori altında belirlenmiştir. İnovasyon ana kategorisinin 4 alt kategorisi arasında inovasyon, girişimcilik, yüksek öğretim, teknolojik altyapı bulunmaktadır. İnovasyon alt kategorisinin endeks içindeki ağırlığı %9,8 oranında hesaplanmıştır. İnovasyonun göstergeleri arasında ise **patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım** başvurusu sayıları yer almıştır.

Avrupa Komisyonunun 'Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri' çalışmasının sosyo-ekonomik kalkınma başlığı altında '**istihdam oranları**' bulunmaktadır. OECD Bölgesel Kalkınma Endeksinin rekabet edebilirlik göstergeleri arasında ise '**bilgi odaklı sektörlerde istihdam**' yer almaktadır. Ayrıca, İstanbul Üniversitesi'nin projesinde oluşturulan küresel rekabet edebilirlik endeksinde 'ekonomik etkinlik' kategorisinin 6 alt kategorisi arasında bulunan 'işgücü piyasası'nın endeks içindeki ağırlığı %5,7 oranında hesaplanmıştır. 'İşgücü piyasası'nın göstergeleri ise 4 grupta toplanmış olup; bunlardan biri '**istihdam oranları**'dır.

Buna göre; Ajans desteği, Program kapsamında yürütülen projelerde kurulan üniversite-sanayi işbirlikleri ve yapılan Ar-Ge faaliyetleri İstanbul'da yenilikçi faaliyetlere imkan veren ortamın geliştirilmesine ve böylece Bölgenin küresel rekabet edebilirliğine katkı sağlayacaktır. Projeler sonucunda üretilen yenilikler ile bu yeniliklere ilişkin olarak yapılan patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım başvuruları işletmelerin küresel rekabet edebilirliklerinin artırıldığını gösterecektir. Bir yandan işletmelerin artan karları, diğer yandan rekabet gücü artan işletmelerin büyümeye yönelik artan istihdam talepleri ve mevcut çalışanlarına sağladığı ücret artışları bölge ekonomisindeki toplam gelirleri artırarak ekonomik büyümeyi sağlayacak ve dolayısıyla ekonomik kalkınmaya katkı sağlayacaktır.

Çıktılar

Program kapsamında yürütülen projelerde üretilen yenilikler ile istihdam ve kar artışları aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Yararlanıcı	Yenilik	Projenin sağladığı kar artış oranı (2014)	Projenin sağladığı beklenen kar artış oranı (5 Yıllık)	Proje sonrası istihdam
HİPERLINK	+	15,61%	35,92%	2
41 29	+	0,00%	13,79%	
DDF	+	0,00%	0,00%	

Projelerin tamamında yenilik üretildiği, ancak sınai mülkiyet konusu olmadığı anlaşılmaktadır.

Kar Artışı

Yararlanıcıların 2014 yılında elde ettikleri ve müteakip 4 yılda elde etmeyi bekledikleri kar tahminleri ile proje olmasaydı aynı yıllarda elde edebilecekleri kar tahminlerine ilişkin beyanları dikkate alınarak; projelerin işletmelerin faaliyet karlarında 2014 yılında sağladığı ve müteakip 4 yıl ile birlikte toplam 5 yıllık dönemde sağlanması beklenen artış/azalış oranları hesaplanmıştır.

HİPERLINK, (proje sürelerinin sona erdiği yılı takip eden) 2014 takvim yılına ilişkin faaliyet karının proje sayesinde arttığını ve takip eden 4 yılda da artış beklediğini beyan etmiştir. 41 29 henüz kar elde etmemekle birlikte sonraki 4 yılda artış beklediğini bildirmiştir. DDF ise proje konusu yeniliği ticarileştirmedikten sonra projeye bağlı kar elde etmediği gibi sonraki yıllarda da artış beklememektedir.

Tüm yararlanıcıların 2014 yılı toplam karı projeler sayesinde **%2,6** oranında artmış olup; artan toplam kar tutarı **27.310,71 TL**'dir. Yine, tüm yararlanıcıların müteakip 4 yıl ile birlikte 5 yıllık toplam karının projeler sayesinde **%15** oranında artması beklenmekte olup; artması beklenen toplam kar tutarı yaklaşık **1.157.336,00 TL**'dir.

Merkezi İstanbul'da bulunan toplam 244.235 şirketin¹⁰ 2014 yılında beyan ettiği kurumlar vergisi matrahı toplamı 108.038.888.272 TL tutarındadır¹¹. Söz konusu tutarın bahsi geçen şirketlerin vergi öncesi karları toplamını yansıttığı varsayıldığında, Programın Bölgedeki tüm şirketlerin 2014 yılı toplam net karında **milyonda 0,3** ($27.311 / (108.038.888.272 \times 0,8 - 27.311)$) oranında artış sağladığı anlaşılmaktadır.

Diğer yandan, artan karların bölge ekonomisi üzerinde çarpan etkilerinin de olması beklenmektedir. Artan tüketim ve yatırım talebinin üretimi artırma ve yeni gelir ve istihdam doğurma etkisi bulunmaktadır. Ancak, söz konusu etki bölgesel girdi-çıkı analizi yapılmasını müteakip hesaplanabilecektir.

Sektörel Etki

Programın sektörler üzerindeki etkisi değerlendirilirken; İstanbul Ticaret Siciline kayıtlı olan ve proje yürütülen sektörlerde faaliyet gösteren işletme sayıları esas alınmıştır. Birden fazla sektörde faaliyet gösteren ve ticaret sicilinde belirtilenden farklı bir sektörde proje yürüten yararlanıcılar, proje yürütülen sektörün işletme sayılarına eklenmiştir.

NACE kodu	Sektör	İstanbul Ticaret Siciline Kayıtlı İşletme Sayısı*	Program Kapsamında Proje Yürüten İşletme Sayısı	Sektörde Proje Yürüten İşletme Oranı (binde)
62.02.01	Bilgisayar danışmanlık faaliyetleri (donanım gereksinimleri gibi donanımla ilgili bilişim konularında uzman görüşü sağlanması, bilgisayar gereksinimlerinin belirlenmesi, bilgisayar sistemlerinin planlanması ve tasarlanması vb.)	3.867	1	0,3
62.01.01	Bilgisayar programlama faaliyetleri (sistem, veri tabanı, network, web sayfası vb. yazılımları ile müşteriye özel yazılımların kodlanması vb)	2.097	2	1,0

Buna göre; Programın, Bölgede proje konusu sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin **binde 0,5**'inin (3/5964) yenilik üretmesine ve **binde 0,3**'ünün (2/5964) faaliyetlerinden elde ettiği karını artırmaya etkide bulunarak söz konusu işletmelerin, ilgili sektörlerin ve Bölgenin küresel rekabet edebilirliklerinin artırılmasına katkıda bulunduğu tespit edilmiştir.

İstihdam

¹⁰ İstanbul ve Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlıkları mükellef sayıları toplamı

¹¹ http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/BasinBultenleri/26062015KVvergirekort.html

Projeler tamamlandığında 2 kişinin sürekli istihdamı sağlanmıştır. İstanbul'daki işsiz sayısı ise TÜİK'in 2012 yılı verilerine göre 680 bin civarındadır. Buna göre; Program, Bölgedeki işsizlerin istihdamına toplam **binde 0,003** (2/680.000) oranında etkide bulunarak Bölgenin küresel rekabet edebilirliğine katkı sağlamıştır. Ayrıca, söz konusu istihdamın **tamamının bilgi odaklı sektörlerde**¹² gerçekleşmiş olması küresel rekabet edebilirliğe olan katkı düzeyini artırmıştır¹³.

Diğer yandan, sağlanan istihdamın bölge ekonomisi üzerinde çarpan etkilerinin de olması beklenmektedir. Artan tüketim talebinin üretimi artırma ve yeni istihdam doğurma etkisi bulunmaktadır. Ancak, söz konusu etki bölgesel girdi-çıkıtı analizi yapılmasını müteakip hesaplanabilecektir.

8.6 İŞLETMELERE YÖNELİK BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ ODAKLI EKONOMİK KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI İLE BİRLİKTE TOPLAM ETKİ

21012 Yılı İşletmelere Yönelik Bilgi ve İletişim Teknolojileri Odaklı Ekonomik Kalkınma Mali Destek Programı kapsamında proje yürüten işletmeler ile birlikte tüm yararlanıcıların 2014 yılı toplam karı projeler sayesinde **%3,1** oranında artmış olup; artan toplam kar tutarı **436.303,37 TL**'dir. Yine, tüm yararlanıcıların müteakip 4 yıl ile birlikte 5 yıllık toplam karının projeler sayesinde **%15** oranında artması beklenmekte olup; artması beklenen toplam kar tutarı yaklaşık **19,1 milyon TL**'dir.

İki programın Bölgede bulunan şirketlerin 2014 yılı toplam net karında sağladığı toplam artış oranı ise **yüz binde 0,5** ($436.303,37 / (108.038.888.272 \times 0,8 - 436.303,37)$) olarak hesaplanmıştır.

Programların, Bölgede proje konusu sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin **binde 2,5**'inin (15/5964) yenilik üretmesine ve **binde 1**'inin (6/5964) 2014 yılında faaliyetlerinden elde ettiği karını artırmasına etkide bulunduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca, Programlar Bölgedeki işsizlerin istihdamına toplam **on binde 0,32** (22/680.000) oranında katkıda bulunmuş olup; söz konusu istihdamın tamamı bilgi odaklı sektörlerde gerçekleşmiştir.

¹² OECD'nin bilgi odaklı sektör tanımına göre (http://www.oecd-ilibrary.org/urban-rural-and-regional-development/oecd-regions-at-a-glance-2011_reg_glance-2011-en)

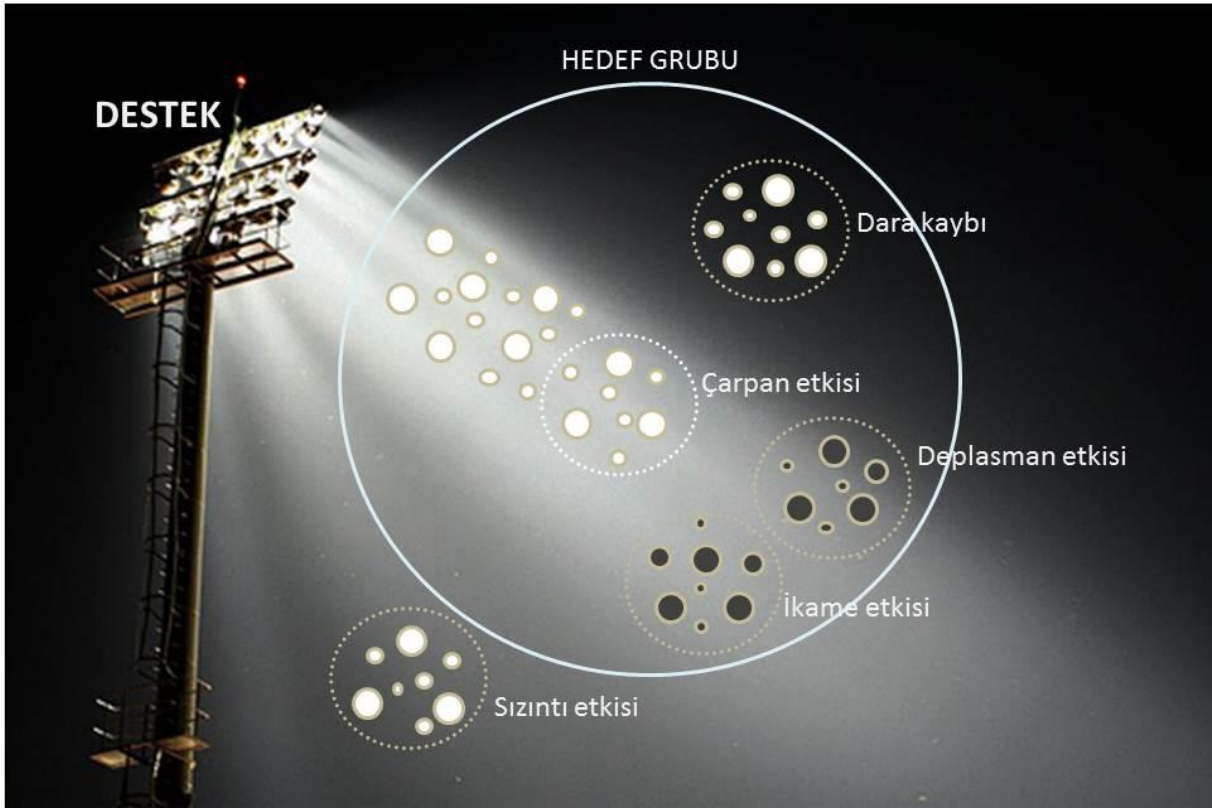
¹³ OECD'nin kabul ettiği bölgesel kalkınma göstergelerine göre

9 KATKISALLIK

Kamu müdahalesinin doğurduğu net etkiyi ölçebilmek için; yapılan müdahale ile çıktı/sonuçlar arasındaki illiyet bağının kurulması ve hedeflenen çıktı/sonuçların gerçekleşmesinde sağlanan (olumlu – olumsuz) net katkının belirlenmesi gerekir. Bunun için;

- mali destek olmadan da yapılabilecek faaliyetler ve elde edilmesi beklenen çıktı/sonuçlar (**dara kaybı**),
- mali destek kapsamında faaliyetlere yönelerek vazgeçilen mevcut faaliyetlerden elde edilmekte olan çıktı/sonuçlar (**ikame etkisi**)
- hedef grubunda olmayanlara sağlanan çıktı/sonuçlar (**sızıntı etkisi**),
- hedef grubunun bir kısmına sağlanan çıktı/sonuçlar nedeniyle diğer kısmın azalan çıktı/sonuçları (**de-plasman etkisi**) ve
- istihdamın artması sağlanarak oluşturulan gelir-talep-istihdam döngüsünün veya satışların artması sağlanarak tedarik zincirinin bölge ekonomisinin toplam gelirlerinde yol açtığı katlı artış (**ekonomik çarpan etkisi**) ve/veya projenin davranışlarda sağladığı gelişimin etkisiyle çevrenin davranışlarında sağlanan gelişim (**sosyal çarpan etkisi**),

araştırılır.

$$\text{NET KATKI} = (\sum \text{çıkıtı/sonuçlar} + \sum \text{çarpan}) - (\sum \text{dara kaybı} + \sum \text{sızıntı} + \sum \text{deplasman} + \sum \text{ikame})$$

Bu çalışmada;

- yararlanıcılara uygulanan anket sonuçları dikkate alınarak dara kaybı değerlendirilmiş,
- projeler tek tek değerlendirildiğinde ikame ve sızıntı etkileri tespit edilememiş,
- de-plasman ve çarpan etkileri bulunabileceği değerlendirilmekle birlikte gerekli verilere ulaşılamayacağı anlaşıldığından her iki etkinin birbirine eşit büyüklükte olduğu varsayılarak analiz dışında bırakılmıştır.

Dara kaybının değerlendirilmesinde;

- proje teklif çağrısının proje fikrinin oluşmasına, gelişmesine ve proje yapma kararının alınmasına, yapılmasına karar verilen projenin ölçeğinin artırılmasına ve/veya sürecin hızlandırılmasına ve gerekli olduğu durumlarda kurumlar arası işbirliğinin kurulmasına katkısı (**proje öncesi davranış katkısallığı**),
- mali desteğin proje faaliyetlerine ayrılan mali kaynaklara katkısı (**girdi katkısallığı**),
- gerçekleştirilen proje faaliyetlerinin elde edilen çıktılara katkısı (**çıktı katkısallığı**),
- gerçekleştirilen proje faaliyetlerinin yararlanıcının ve/veya hedef grubunun davranışlarındaki gelişime katkısı (**proje sonrası davranış katkısallığı**)

araştırılarak mali destek sayesinde ortaya çıkan sonuçlar belirlenir.

Proje öncesi davranış katkısallığında; teklif çağrısının potansiyel başvuru sahiplerinin proje yapma kararına olan katkısı sorgulanmıştır.

Teklif çağrısı sayesinde;

- proje yapma kararı alan (proje fikri oluşan, geliştiren, uygulama kararı veren),
- yapmaya karar verdiği projenin ölçeğini artıran veya
- planladığı bitiş tarihini erkene alan

yararlanıcıların projelerinde Ajansın davranış katkısallığının tam olduğu, yani dara kaybı olmadığı kabul edilmiştir. Ajans desteği olmasaydı projeyi gerçekleştirmeyeceklerini, Ajansın kendilerine yön çizdiğini ve hız kazandırdığını beyan eden yararlanıcılar bu kapsamda değerlendirilmiştir.

Girdi katkısallığında; Ajans desteğinin proje faaliyetlerinin finansmanına katkısı sorgulanmıştır. Kurumun bütçe ayıramayacağı faaliyetleri destek sayesinde gerçekleştirdiği projelerde Ajansın girdi katkısallığının tam olduğu/dara kaybı olmadığı kabul edilmiştir. Ajans desteği olmasaydı projeyi gerçekleştiremeyeceklerini beyan eden yararlanıcılar bu kapsamda değerlendirilmiş olup; Ajans desteği olmasa da başka bir finansman bularak projeyi gerçekleştirebileceklerini beyan eden yararlanıcılara sağlanan girdi katkısallığında ise tam dara kaybı olduğu sonucuna varılmıştır.

Çıktı katkısallığında; proje faaliyetlerinin çıktılara ne oranda katkı sağladığı sorgulanmıştır. Proje sonrasında elde edilen çıktılara projenin uygulanmamış olması halinde ulaşılabilecek beklenmiyorsa Ajansın çıktı katkısallığında dara kaybı olmadığı kabul edilmiştir. Yararlanıcıların proje sayesinde elde edildiğini beyan ettikleri çıktılarda desteğin katkısallığının tam olduğu sonucuna varılmıştır. **Proje**

sonrası davranış katkısallığı da aynı yöntemle değerlendirilmekle birlikte, faaliyetlerin her hangi bir davranış gelişimine katkı sağlamadığı anlaşılmıştır.

Teklif çağrısının davranışlara ve girdilere katkı sağlaması projenin gerçekleşmesinde, proje faaliyetlerinin davranışlara ve çıktılara katkı sağlaması ise bunlardan beklenen sonuçların elde edilmesinde Ajans desteğinin katkısız olduğunu gösterir. Bunun için, proje öncesi davranış ve girdi katkısızlıklarından en az biri ile proje sonrası davranış ve çıktı katkısızlıklarından en az birinde tam dara kaybının olmaması gerekmektedir.

Dara kaybı açısından yapılan katkısızlık değerlendirmesinde;

- (uygulama öncesi davranış katkısızlığında) projeyi yapma kararına etkisinde HİPERLINK dışında tüm projelerde tam dara kaybı olduğu, ölçek ve zamanlama kararlarına etkisinde ise değişen oranlarda dara kayıpları olduğu,
- tüm projelerde girdi katkısızlıklarında dara kaybı olmadığı,
- tüm projelerde çıktı katkısızlıklarında dara kaybı olmadığı,
- böylece, tüm projelerde ulaşılan sonuçlar üzerinde Ajans desteğinin katkısız olduğu,

sonucuna varılmıştır.

	proje öncesi davranış katkısızlığında dara kaybı (A)	girdi katkısızlığında dara kaybı (B)	çıkıtı katkısızlığında dara kaybı (C)	proje sonrası davranış katkısızlığında dara kaybı (D)	sonuçlara ulaşılmasındaki katkısızlık (1-MİN(A;B))x(1-MİN(C;D))	sızıntı etkisi (-)	ikame etkisi (-)	çarpan etkisi (+) deplasman etkisi (-)	hedeflenen sonuçlara ulaşılmasındaki net katkısızlık
HİPERLINK	50%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
41 29	60%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
DDF	100%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%

Sonuç olarak; Programda hedeflenerek ulaşılan çıkıtı/sonuçların tamamı Ajans desteğinin net katkısızını göstermektedir.

10 SONUÇ

10.1 PROJELERİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Projelerin başarı düzeyleri karşılaştırılırken; etkinlik, etkililik, sürdürülebilirlik ve etki değerleri 2'şer puan üzerinden değerlendirilmiştir.

- Etkinlik değerlendirmesinde (10 yıllık projeksiyon dahil);
 - (devlete olan) maliyeti kadar fayda üretemeyen projelere sıfır puan,
 - (devlete olan) maliyeti kadar fayda üretmekle birlikte, ürettiği toplam faydanın (devlet tarafından) katlanılan toplam maliyete oranı, programın ürettiği toplam faydanın (devlete) doğurduğu toplam maliyete oranını (4,9 kat) aşmayan projelere 1 puan,
 - ürettiği toplam faydanın (devlet tarafından) katlanılan toplam maliyete oranı, programın ürettiği toplam faydanın (devlete) doğurduğu toplam maliyete oranının (4,9 kat) üzerinde olan projelere ise 2 puan,
- Etkililik değerlendirmesinde;
 - hedeflerine ulaşamayan projelere sıfır puan,
 - hedeflerine ulaşmakla birlikte, hedeflerine ulaşan tüm projelerin hedeflerine ulaşma oranları ortalamasını (%100) aşmayan projelere 1 puan,
 - hedeflerine ulaşan tüm projelerin hedeflerine ulaşma oranları ortalamasının (%100) üzerinde olan projelere ise 2 puan,
- Sürdürülebilirlik değerlendirmesinde;
 - faydanın üretilmeye devam edilmediği gibi üretilmiş/ üretilmekte olan faydanın da sürdürülebilir nitelikte olmadığı projelere sıfır puan,
 - faydanın üretilmeye devam edildiği ya da üretilmekte olan faydanın sürdürülebilir nitelikte olduğu projelere 1 puan,
 - hem fayda üretilmeye devam edilmekte hem de üretilmiş/ üretilmekte olan faydanın sürdürülebilir nitelikte olduğu projelere ise 2 puan,
- Etki değerlendirmesinde;
 - 2014 yılı işletme karında artış sağlamayan projelere sıfır puan,
 - 2014 yılında işletme karında artış sağlayan tüm projelerin artış oranları ortalaması (%15,61) ve altında kar artışı sağlayan projelere 1 puan,
 - 2014 yılında işletme karında artış sağlayan tüm projelerin artış oranları ortalamasının (%15,61) üzerinde kar artışı sağlayan projelere ise 2 puan

verilerek başarı değerleri belirlenmiştir.

Bilahare, her bir projenin puanları toplanmak ve 1,25 ile çarpılmak suretiyle 10 puan üzerinden başarı düzeyleri hesaplanmıştır:

Yararlanıcı	Etkinlik		Etkililik		Sürdürülebilirlik			Etki		Toplam Başarı Puanı (10'luk sistem)
	toplam faydası / devlete maliyeti	başarı puanı	hedefine ulaşma oranı	başarı puanı	faaliyet sürdürülüyor	sürdürülebilir fayda üretilmiş	başarı puanı	Projenin sağladığı kar artış oranı (2014)	başarı puanı	
41 29	7,67	2	100%	1	0	1	1	0,00%	0	5,00
HİPERLINK	4,03	1	68%	0	0	1	1	15,61%	1	3,75
DDF	0,00	0	100%	1	0	0	0	0,00%	0	1,25

Projeler başarı ortalaması 3,33 olarak hesaplanmış olup; 3 projenin 2'sinin ortalamanın üzerinde başarıya ulaştığı gözlenmektedir.

10.2 PROGRAMIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Programın başarısı; etkinlik ve etki kriterleri ile katkısallık çerçevesinde değerlendirilmiştir¹⁴:

Programın etkinliği, tüm projelerin gerçekleşen ve beklenen net faydalarının Ajans desteğinin net katkısallığı oranındaki kısımları toplamının projelerin devlete olan maliyetleri toplamına oranlanması suretiyle hesaplanmıştır:

$$\text{Programın Etkinliği} = \frac{\sum \left(\frac{\text{Gerçekleşen ve Beklenen Net Faydalar} \times \text{Katkısallık}}{\text{Projelerin Devlete Olan Maliyetleri Toplamı}} \right)}{\text{Projelerin Devlete Olan Maliyetleri Toplamı}}$$

Programın etkisi ise; projelerin işletmelerin faaliyet karlarında 2014 yılında sağladığı artış tutarlarının Ajans desteğinin net katkısallığı oranındaki kısımları toplamının Bölgede bulunan şirketlerin 2014 yılı toplam (söz konusu artıştan arındırılmış) net karına oranlanarak hesaplanmıştır:

$$\text{Programın Etkisi} = \frac{\sum \left(\frac{\text{2014 Yılında Proje Sayesinde Artan İşletme Karı} \times \text{Katkısallık}}{\text{Büyük Mükellef Kapsamına Girmeyen Şirketlerin 2014 Yılı Toplam Net Karı}} \right)}{\sum \left(\frac{\text{2014 Yılında Proje Sayesinde Artan İşletme Karı} \times \text{Katkısallık}}{\text{Büyük Mükellef Kapsamına Girmeyen Şirketlerin 2014 Yılı Toplam Net Karı}} \right)}$$

Önceki bölümlerde yapılan tespitlere göre;

- projeler sonucunda gerçekleşen ve 10 yıl içinde gerçekleşmesi beklenen asgari toplam net faydanın parasal değerinin net bugünkü değerinin, devletin gerçekleştirdiği toplam maliyetlerin net bugünkü değerinin 2,93 katı civarında (2,53 katının işletmelerin, 0,05 katının devletin, 0,35 katının ise yeni istihdam edilenlerin faydası) olduğu,

¹⁴ Teklif çağrısı aşamasında program hedefine yönelik performans göstergeleri belirlenmediğinden etkililik değerlendirmesi yapılamamıştır.

- Bölgede bulunan şirketlerin 2014 yılı toplam net karında **milyonda 0,3** oranında artış sağlandığı,
- tüm projelerde desteğin katkısallığının tam olduğu,

dikkate alınarak;

$$\text{Programın Etkinliği} = 2,93$$

$$\text{Programın Etkisi} = \text{milyonda } 0,3$$

hesaplanmıştır.

Buna göre;

- Programın uygulanması sonucunda işletmelerin kaynakları da harekete geçirilerek üretilen fayda değeri, 2017 yılının ilk çeyreği itibariyle devletin yaptığı harcamalar tutarına ulaşması, 2018 yılının son çeyreğinde işletmelerin harcamalarını da karşılaması ve projelerin bitimini takip eden 10 yılın sonunda **devletin yaptığı harcamaların 2,93 katı değerinde sosyal refah artışına** yol açması beklenmektedir.
- Bölgedeki küçük ve orta ölçekte işletmelerin 2014 yılı toplam net karında, rekabet edebilirlikleri artan işletmeler sayesinde, **milyonda 0,3** oranında artış sağlanmıştır.

Havaalanı Kavşağı EGS Business Park Blokları B2 Blok Kat:16 Yeşilköy 34149 Bakırköy / İSTANBUL

T: +90 212 468 34 00 F: +90 212 468 34 44

www.istka.org.tr